

تولید علوم انسانی به زبان بین المللی:
ارزش، ضد ارزش یا بی ارزش؟
بازخوانی انتقادی موانع جهش علمی ایران در حوزه علوم انسانی

شهاب اسفندیاری^۱

چکیده

طی سال‌های اخیر در محافل رسمی و رسانه‌های ارتباط جمعی ایران سخن از جهش علمی، پیشرفت فناوری، نهضت تولید علم و جنبش نرم افزاری فراوان رفته است. به نظر می‌رسد چنین اقبال و رویکردی ناشی از مطالعات راهبردی و آینده‌نگر به مسائل زیربنایی جامعه است. مقارن شدن چنین مباحث نظری و رسانه‌ای با رشد شایان توجه مقالات علمی ایران در نشریات بین‌المللی و همچنین به ثمر رسیدن برخی پژوهش‌ها در عرصه‌های نوین علمی و فناوری، چشم‌انداز امیدبخشی در افق علمی کشور پدیدار ساخته است.

با این اوصاف، به نظر می‌رسد جایگاه علوم انسانی در فرآیند کلی تحول و پیشرفت جامعه - به طور عام - و سهم این علوم در جهش علمی کشور - به طور خاص - چندان در کانون توجه قرار نگرفته است. این مقاله ابتدا وضعیت کنونی تولید علوم انسانی در کشور را با در نظر گرفتن آمار انتشار مقالات علمی

۱. دانشجوی دوره دکتری، گروه نظریه انتقادی و مطالعات فرهنگی دانشگاه ناتینگهام انگلستان.

در سطح بین‌المللی مورد بررسی قرار می‌دهد. آن‌گاه ضمن بررسی برخی دیدگاه‌ها پیرامون انتشار مقالات علوم انسانی به زبان بین‌المللی^۱ در نشریات خارجی، به تبیین دلایل مطلوبیت و ضرورت این امر خواهد پرداخت. سپس با تحلیل ریشه‌ها و عوامل مؤثر در وضع موجود، تلاش خواهد نمود راهکارها و پیشنهادهایی برای نیل به وضع مطلوب ارائه نماید.

واژگان کلیدی: علوم انسانی، ایران، جنبش نرم‌افزاری، مقالات علمی، جهش علمی

۱. استفاده از تعبیر «زبان بین‌المللی» به جای «زبان انگلیسی» در این مقاله صرفاً تأکید بر موقعیت موجود زبان انگلیسی در عرصه علمی جهان فارغ از هرگونه ارزش‌گذاری بر آن است. سهم گسترده این زبان در تولید داده‌های علمی در جهان را نمی‌توان نادیده گرفت و یا از آن روی برگرداند. این شرایط البته لزوماً ابدی و غیرقابل تغییر نیست. همان‌گونه که در گذشته زبانهای دیگری از چنین موقعیتی برخوردار بوده‌اند، در آینده نیز احتمالاً شاهد وضعیت دیگری باشیم.